

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2016. gada 17. martā
(OR. en)

7195/16

IND 55
COMER 28
STIS 2
WTO 64
COMPET 132
EMPL 101
ENER 90
ENV 171

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Direktors <i>Jordi AYET PUIGARNAU</i> kungs, Eiropas Komisijas ģenerālsekretāra vārdā
Saņemšanas datums:	2016. gada 17. marts
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i> kungs
K-jas dok. Nr.:	COM(2016) 155 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS Tērauda rūpniecība: kā saglabāt ilgtspējīgu nodarbinātību un izaugsmi Eiropā

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2016) 155 *final*.

Pielikumā: COM(2016) 155 *final*

Briselē, 16.3.2016.
COM(2016) 155 final

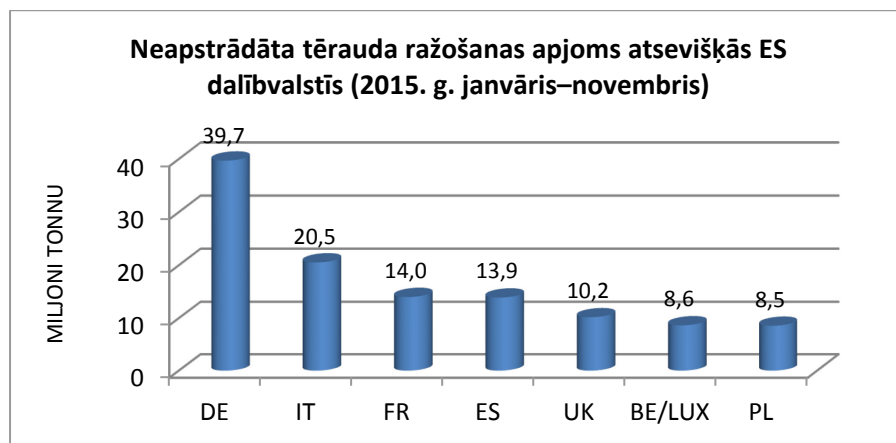
**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI,
PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI,
REĢIONU KOMITEJAI UN EIROPAS INVESTĪCIJU BANKAI**

Tērauda rūpniecība: kā saglabāt ilgtspējīgu nodarbinātību un izaugsmi Eiropā

1. EIROPAS TĒRAUDA NOZARES GALVENIE UZDEVUMI

Stabils rūpniecības pamats ir būtiski svarīgs Eiropas ekonomikas izaugsmei, ilgtspējīgas nodarbinātības saglabāšanai un mūsu konkurētspējai pasaules tirgos.

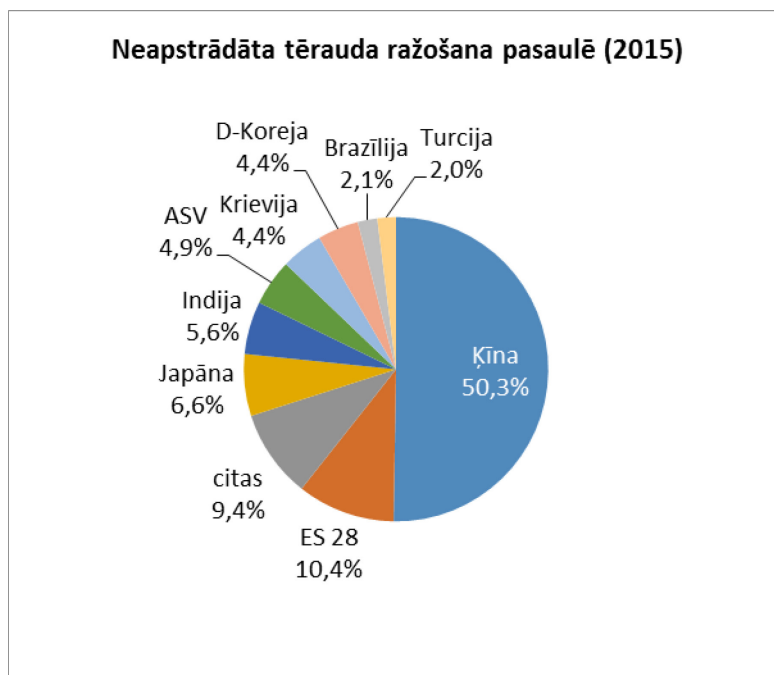
Spēcīga tērauda rūpniecības nozare ir pamats daudzām rūpnieciskām vērtības pievienošanas ķēdēm. Eiropas tērauda nozares gada apgrozījums¹ sasniedz 166 miljardus euro, un tas veido 1,3 % no ES IKP. Nozarē 2015. gadā tieši nodarbinātas bija 328 000 personas, bet netieši saistīto darbavietu skaits bija vēl lielāks. Eiropas tērauda nozarei ir raksturīgas modernas, enerģiju un CO₂ izmešus taupošas ražotnes, kas rada augstu pievienoto vērtību vai nišas produktus pasaules tirgiem, balstoties uz izcilu pētniecības un tehnoloģiju izstrādes tīklu. Eiropas Savienībā tiek saražots otrais lielākais tērauda apjoms (pēc Ķīnas) – vidēji 170 miljoni tonnu neapstrādāta tērauda gadā. Eiropas tērauda nozarei joprojām ir labākie rādītāji pasaulē tehnoloģijas ziņā augsti specializēto izstrādājumu segmentā.

Lai gan Eiropas konkurētspējai pasaules tērauda tirgū ir liels potenciāls, dažos pēdējos gados tā ir pasliktinājusies. Vēl pēc ekonomikas un finanšu krīzes pieprasījums pasaulē bija dinamisks, tomēr ekonomikas lejupslīde Ķīnā un citās jaunietekmes ekonomikās kopš 2014. gada ir negatīvi ietekmējusi pieprasījumu pēc tērauda visā pasaulē. Turklāt ievērojami ir pieaudzis neizmantojams ražošanas jaudas īpatsvars vairākās trešās valstīs, īpaši Ķīnā. Ražošanas jaudas pārpalikums Ķīnā vien tiek lēsts aptuveni 350 miljonu tonnu apmērā², kas ir gandrīz divreiz vairāk par Savienības ikgadējo ražošanas apjomu.

¹ 2014. gadā.

² Atšķirība starp ESAO statistiku (2015) par tērauda ražošanas jaudu un faktisko ražošanas apjomu (Pasaules Tērauda asociācijas dati (2015)).

Tērauda pārprodukcija nesen izraisīja ievērojamu eksporta pieaugumu, kas visā pasaulē destabilizēja tērauda tirgus un kura ietekmē saruka tērauda cenas. Pēdējo trīs gadu laikā ir ievērojami pieaudzis Ķīnas tērauda imports uz ES. Tirdzniecības apjoma pieauguma dēļ dažu tērauda izstrādājumu tirgus cenas kritās par līdz pat 40 %. Dažas trešās valstis reaģēja, nosakot tirdzniecības ierobežojumus un citu veidu tirdzniecības šķēršļus. Turklāt jaudas pārpalikums izraisīja vēl nepieredzētu negodīgas tirdzniecības prakses izplatību, kas pasaules mērogā izkropļo vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Šīs tirdzniecības prakses dēļ vispārējā ražošanas jaudas pārpalikuma slogs tiktu nesamērīgi pārlūkts uz Eiropas ražotājiem un to darbiniekiem. 2015. gadā un 2016. gada sākumā Komisijai nācās uzsākt desmit jaunas izmeklēšanas lietas par negodīgu tirdzniecības praksi saistībā ar tēraudu.

Šo situāciju vēl vairāk saasina papildu ilgtermiņa problēmas, kuru risināšanai ir vajadzīga stingra rīcība Eiropas mērogā, palīdzot tērauda nozarei pielāgoties, ieviest inovācijas un izmantot savu potenciālu kvalitātes, modernāko tehnoloģiju un augsti kvalificēta darbaspēka ziņā. Ir nepieciešama nozares, dalībvalstu un ES iestāžu visaptveroša reakcija.

2. PROBLĒMU RISINĀŠANA

Lai reaģētu uz šīm norisēm, ir nepieciešami īstermiņa un ilgtermiņa pasākumi. Jau ir veikti vairāki pasākumi, tomēr vēl joprojām ir nepieciešami enerģiski, kopīgi centieni, lai neatliekami nodrošinātu dažādo problēmu pienācīgu risinājumu. Ir optimāli jāizmanto visi Eiropas mērogā un valstu mērogā pieejamie instrumenti, lai atvieglotu nozares stāvokli un veicinātu tās modernizāciju.

Eiropas tērauda nozares stāvoklis ir viena no Komisijas darba kārtības prioritātēm. Tāpēc Komisija 2016. gada februārī rīkoja augsta līmeņa konferenci par energoietilpīgām nozarēm, kurā izvērtēja pašreizējā kontekstā veiktos pasākumus, tostarp 2013. gada Rīcības plāna

tērauda rūpniecībai³ īstenošanu. Šis jautājums vēl 2015. gada novembrī un 2016. gada februārī tika apspriests Konkurētspējas padomē, bet 2015. gada decembrī – ar Eiropas Parlamentu saistībā ar tā rezolūciju “Ilgtspējīgas parasto metālu rūpniecības attīstīšana Eiropā”⁴. Augsta līmeņa grupa energoietilpīgo nozaru lietās ir forums, kurā apspriežas visas ieinteresētās personas.

Komisija īsteno un pastiprina pasākumus, kas ir izšķiroši svarīgi, lai nekavējoties atvieglotu nozares stāvokli un atjaunotu vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Tomēr ir nepieciešami kopīgi centieni, lai varētu virzīties tālāk. Ar īstermiņa pasākumiem vien nepietiks, lai nodrošinātu ilgtermiņa konkurētspēju un ilgtspēju tādā energoietilpīgā nozarē kā tērauda rūpniecība. Šādu nozaru nākotne ir atkarīga no spējas izmantot modernizāciju un ieviest inovācijas. Līdzšinējie centieni ir atmaksājušies, — ES tērauda nozare ir kļuvusi dinamiskāka, novatoriskāka un vairāk orientēta uz klientiem. Šie centieni ir jāatbalsta un jāpastiprina, lai varētu atrisināt pašlaik aktuālās problēmas.

Eiropas Savienība un tās dalībvalstis var līdzēt tērauda nozarei un citām energoietilpīgām nozarēm, veicinot ieguldījumus un radot labvēlīgu komercdarbības vidi. Šā mērķa sasniegšanu veicina Komisijas stingrā orientācija uz nodarbinātības un izaugsmes jautājumiem, kā arī tādas stratēģiskās iniciatīvas kā Investīciju plāns, kapitāla tirgu savienība, vienotā tirgus stratēģija, digitālā vienotā tirgus stratēģija, Enerģētikas savienība un aprites ekonomika. Turklāt vairāki Eiropas finansējuma instrumenti var palīdzēt īstenot nepieciešamās reformas un mazināt problēmas, kas rodas parasto metālu rūpniecības nenovēršamās pārveides gaitā. Tie būtu jāizmanto pilnā mērā un paātrināti.

A. IEDARBĪGA UN ATBILDĪGA TIRDZniecības POLITIKA

Kopīga rīcība, stiprinot mūsu aizsardzības pasākumus pret negodīgu tirdzniecības praksi

Komisija ir apstiprinājusi rekordlielu skaitu tirdzniecības aizsardzības pasākumu, ar kuriem paredzēts kompensēt dumpinga kaitīgo ietekmi uz Eiropas tērauda nozari. Tomēr mūsu rīcības efektivitāti un iedarbīgumu varētu vēl vairāk uzlabot, ja dalībvalstis atbalstītu šos Komisijas centienus.

Pašreizējie centieni stiprināt tirdzniecības aizsardzības pasākumus

Tirdzniecības aizsardzības pasākumu kopskaits attiecībā uz tērauda izstrādājumiem ir sasniedzis 37, no kuriem 16 pasākumi attiecas uz importu no Ķīnas. Pasākumu apstiprināšana norit arvien straujāk; ja 2014. gadā tika piemēroti pieci pasākumi, tad 2015. gadā – jau septiņi. Komisija izmanto papildu instrumentus, piemēram, sāk izmeklēšanu jau tad, ja pastāv risks, ka var tikt radīts kaitējums. Turklāt Komisija nodrošina, ka nozares stāvoklis faktiski tiek atvieglots ievērojamu laiku pirms pagaidu pasākumu piemērošanas. Tas tiek panākts, veicot importa reģistrēšanu pirms pagaidu pasākumu apstiprināšanas. Tas Komisijai dod

³ COM/2013/0407.

⁴ P8_TA(2015)0460/ A8-0309/2015.

iespēju galīgos antidempinga maksājumus piemērot ar atpakaļejošu spēku trīs mēnešus pirms pagaidu pasākumu apstiprināšanas, ja vien ir izpildīti attiecīgie juridiskie nosacījumi.

Papildu centieni paātrināt procesu

Komisija nekavējoties izmantos pieejamās rezerves, lai vēl vairāk paātrinātu pagaidu pasākumu apstiprināšanu. Piemēram, pašreizējā prakse ir tāda, ka pirms pagaidu pasākumu apstiprināšanas Komitejā notiek apspriešanās ar dalībvalstīm, tomēr būtu iespējams lielākā mērā izmantot rakstveida apspriešanos. Ārkārtējas steidzamības gadījumā pagaidu pasākumus varētu piemērot arī uzreiz pēc dalībvalstu informēšanas. Komisija papildus uzlabos savas iekšējās procedūras, izmantos stingrāku pieeju attiecībā pret personām, kas lūdz pagarināt termiņu atbildēšanai uz aptaujas anketas jautājumiem, un pēc iespējas racionalizēs uzklaušanās procedūras, tās sagrupējot un apkopojot. Tas dotu iespēju visas procedūras ilgumu samazināt vismaz par vienu mēnesi.

Tirdzniecības aizsardzības instrumentu modernizācija

- Lai vēl vairāk uzlabotu ES pasākumu efektivitāti un iedarbīgumu, ir jāmodernizē mūsu tirdzniecības aizsardzības instrumenti. Komisija jau pirms trim gadiem nāca klajā ar attiecīgu, vispusīgu priekšlikumu paketi.⁵ Eiropas Parlaments attiecīgo ziņojumu ir pieņēmis pirmajā lasījumā. Tomēr dalībvalstis līdz šim ir kavējušas šā jautājuma virzību Padomē. Ir pienācis laiks retoriku papildināt ar konkrētu rīcību un nekavējoties pieņemt šo modernizācijas paketi.
- Turklāt nesenā pieredze liecina, ka ir nepieciešams apsvērt papildu reformas, ņemot vērā starpiestāžu debates un jaunākās attīstības tendences. Piemēram, argumentācija par mazākā maksājuma principa nepiemērošanu ir jāpiemēro arī attiecībā uz tērauda nozari un vispārīgāk – uz situācijām, kad eksportētājvalsts tirgus ir pakļauts ievērojamiem konkurences izkropļojumiem. Turklāt varētu būt lietderīgi attiecībā uz kaitējuma starpības aprēķināšanu labāk definēt mērķpeļņu, lai nodrošinātu, ka kaitējums tiek pienācīgi novērsts.
- Ir iespējams un arī vajadzīgs veikt papildu pasākumus, kuri rada nepieciešamību grozīt pamatregulas.⁶ Piemēram, ir jākorrigē starptermiņi, kuros tiek atlasītas ieinteresētās personas vai apkopota to reakcija uz būtisko faktu un apsvērumu atklāšanu. Turklāt

⁵ Atšķirībā no citām tiesību sistēmām ES tirdzniecības aizsardzības instrumenti ir balstīti uz dalībvalstu iesaistīšanos izmeklēšanas galvenajos posmos. Komisijai citstarp ir pienākums veikt visaptverošu izvērtējumu par Savienības interesēm un detalizētu kaitējuma aprēķinu, lai tā varētu piemērot mazākā maksājuma principu. Mazākā maksājuma princips paredz, ka antidempinga maksājuma apmērs ir vienāds ar dempinga starpību vai kaitējuma starpību (atkarībā no tā, kura ir mazāka), un tādējādi tiek pazemināts maksājumu apmērs. Šā principa piemērošana ES antidempinga tiesiskā regulējuma ietvaros ir obligāta, savukārt PTO noteikumos tam ir tikai rekomendējošs raksturs. Savukārt tirdzniecības partneri, kas atrodas ar ES salīdzināmā situācijā, šo mazākā maksājuma principu nepiemēro.

⁶ Ievērojot Komisijas sagatavotās “Labāka regulējuma pamatnostādnes” (SWD(2015) 111).

ievērojami jāracionalizē dalībvalstīs notiekošās apspriešanas process. Tas dotu iespēju visas procedūras ilgumu samazināt vismaz par diviem mēnešiem.⁷

- Komisija aicina ES likumdevējus nekavējoties kopīgi ar to sākt darbu un apliecina savu gatavību īsā laikā iesniegt iepriekš minētos priekšlikumus par papildu reformām.

Turklāt, ņemot vērā pašreizējo kontekstu un izskatāmā jautājuma svarīgumu, Komisija ierosinās ieviest tērauda izstrādājumu iepriekšējas uzraudzības sistēmu. Iepriekšējas uzraudzības pasākumi ir paredzēti ES aizsardzības instrumentā un ir balstīti uz automātisku importa licencēšanas sistēmu. Tos var ieviest, kad pastāv risks, ka importa tendences radīs kaitējumu Savienības ražotājiem.

Visbeidzot, ieinteresētās personas sabiedriskās apspriešanas ietvaros var paust savu viedokli par dažiem ES tirdzniecības aizsardzības sistēmas aspektiem. Ņemot vērā, ka drīzumā zaudēs spēku daži Protokola par Ķīnas pievienošanos PTO punkti, Komisija izvērtē, vai (un ja jā, tad kā) pēc 2016. gada decembra veiktās antidempinga izmeklēšanas procedūrās ES būtu jāmaina nostāja attiecībā uz Ķīnu. Pirms savas nostājas formulēšanas šajā jautājumā Komisija veic padziļinātu ietekmes novērtējumu un apspriežas ar ieinteresētajām personām. Ietekmes novērtējumā tiks rūpīgi izvērtēta potenciālā ietekme uz ekonomiku un sociālo vidi, ko radītu izmaiņas nostājā attiecībā uz Ķīnu, īpašu uzmanību pievēršot nodarbinātībai un ņemot vērā dalībvalstīs pastāvošās atšķirības. 2016. gada februārī sāktās sabiedriskās apspriešanas nolūks ir apzināt ieinteresēto personu viedokli par Komisijas izklāstītajiem risinājuma variantiem. Komisijai ir skaidrs, ka šajā sakarā nevar pieņemt lēmumus, kas neparedzētu ievērojamus pārejas periodus un kompensējošus pasākumus.

Darbs pie pasaules mēroga ražošanas jaudas pārpalikuma problēmas cēloņiem

Papildus pasākumiem, kuru mērķis ir neitralizēt pasaules mēroga ražošanas jaudas pārpalikumu, Komisija kopā ar mūsu galvenajiem partneriem apzina šīs problēmas cēloņus. Pasaules mēroga problēmai ir nepieciešams pasaules mēroga risinājums.

Lai pasaules mērogā atjaunotu vienlīdzīgus konkurences apstākļus, Komisija sadarbojas ar galvenajiem partneriem dažādos forumos.

- Divpusējo attiecību jomā Komisija ir iedibinājusi tērauda kontaktgrupas sanāksmes ar Amerikas Savienotajām Valstīm, Indiju, Japānu, Krieviju, Ķīnu un Turciju. Tērauda kontaktgrupas sanāksmes ar Japānu un Ķīnu notika attiecīgi 2016. gada 8. un 10. martā. Šajās sanāksmēs Komisija konkrēti pievērsās jautājumam par ražošanas jaudas pārpalikumu. Komisija palielinās sanāksmju intensitāti un skaitu attiecībās ar dažiem mūsu galvenajiem tērauda tirdzniecības partneriem, it īpaši Ķīnu.
- Daudzpusējo attiecību jomā Komisija aktīvi piedalās ESAO Tērauda komitejas darbā. Pēc ES un citu līdzīgas nostājas valstu bažām par jaudas pārpalikumu, it īpaši Ķīnā,

⁷ Ja tiktu sasniegts šis mērķis, Savienība ievērojami pietuvinātos termiņiem, kādos tirdzniecības aizsardzības pasākumi tiek noteikti citās tiesību sistēmās, lai arī Savienības tiesiskais regulējums ir sarežģītāks. Tomēr to var panākt vienīgi ar dalībvalstu un nozares aktīvu atbalstu.

kas tika paustas pēdējā sanāksmē, komiteja rīkos augsta līmeņa simpoziju, kurā tiks aplūkota jaudas pārpalikuma samazināšana ar strukturāliem pielāgojumiem.

- PTO ietvaros ES atgādinās Ķīnai par nepieciešamību izpildīt tās saistības pret PTO attiecībā uz subsīdiu pārredzamību un paziņošanu. Tā šo jautājumu aktīvi izvirzīs 2016. gada jūnijā PTO ietvaros paredzētajā tirdzniecības politikas salīdzinošajā izvērtējumā par Ķīnu. Komisija pēta Ķīnā pastāvošās subsīdiu shēmas, tostarp tērauda nozarē. Tā izmantos visus pieejamos, nozīmīgos līdzekļus un jautājumu par ražošanas jaudas pārpalikumu izvirzīs arī G20 ietvaros.
- Komisija mudina trešās valstis piemērot atbilstošus politikas pasākumus, kuros ir pienācīgi ņemtas vērā tirgus pašreizējās vajadzības. Komisija veic sarunas par noteikumiem attiecībā uz valsts uzņēmumu darbību un brīvās tirdzniecības nolīgumos paredzētām subsīdijām, uzmanīgi sekojot līdzi subsīdiu paziņojumiem PTO ietvaros. Šajā sakarā Komisija sarunās ar Ķīnu par ieguldījumu nolīguma noslēgšanu turpina uzturēt stingras prasības attiecībā uz subsīdijām un valsts uzņēmumiem. Tās plāni veikt sarunas par enerģētikas un izejvielu sadaļu ikvienā tirdzniecības nolīgumā ir īpaši svarīgi tērauda rūpniecībai un citām energoietilpīgām nozarēm.

B. NEKAVĒJOŠA IEGULDĪŠANA TĒRAUDA RŪPNIECĪBAS MODERNIZĀCIJĀ UN ILGTSPĒJAS UZLABOŠANĀ

Ieguldījumi risinājumos un tehnoloģijās nozares konkurētspējas uzlabošanai

Tērauda nozare saskaras ar ilgtermiņa problēmām, kuru risināšanai ir nepieciešami pastāvīgi ieguldījumi progresīvās tehnoloģijās. Vairāki ES fondi aktīvi atbalsta tērauda nozari saistībā ar tās modernizāciju, atvieglojot ieguldīšanu un palīdzot inovāciju izstrādē un ieviešanā. Šīs iespējas būtu jāizmanto pilnā mērā.

Komisija strādā pie tā, lai nodrošinātu, ka ar pašreizējām finansēšanas iespējām tiek iedarbīgi atbalstīti nozares modernizācijas centieni.

- Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (ESIF)⁸ palīdz inovācijas ieviest arī tērauda nozarē, inovatīvos projektos sedzot lielāka finansējuma vajadzību risku. ESIF atbalsts konkrētiem projektiem ir elastīgs; ar to tiek risinātas tirgus nepilnības un situācijas, kad ieguldījumi ir nepietiekami. Projekta virzītāji var saņemt arī Eiropas Investīciju konsultāciju centra palīdzību attiecībā uz ieguldīšanu; tādējādi var tikt uzlabota projektu kvalitāte, kas savukārt var piesaistīt finansējumu. Turklāt komerciāli projekti savu pamanāmību ieguldītājiem var veicināt, izmantojot Eiropas Investīciju projektu portālu. ESIF ietvaros jau ir piešķirts pirmais EIB aizdevums 100 miljonu euro

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. jūnija Regula (ES) 2015/1017 par Eiropas Stratēģisko investīciju fondu, Eiropas Investīciju konsultāciju centru un Eiropas Investīciju projektu portālu, ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1291/2013 un (ES) Nr. 1316/2013 – Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (OV L 169, 1.7.2015., 1. lpp.).

apmērā, ar kura palīdzību Itālijas vidēja lieluma tērauda ražotāji var piesaistīt citus ieguldītājus. Piesaistāmo ieguldījumu apjoms ir 227 miljoni euro, kas attiecīgajai komercsabiedrībai dos iespēju modernizēt un uzlabot savus izstrādājumus, procesus un ekoloģiskos raksturlielumus, un saglabāt vadošo stāvokli šajā jomā. Arī citi rūpnieki jau ir izveidojuši kontaktus ar minēto konsultāciju centru. Un citi jau tagad var novērtēt ieguvumu no šo jauno instrumentu sniegtajām iespējām.

- ESIF sniegtās iespējas papildina citus ES fondus, piemēram, programmu “Apvārsnis 2020” un struktūrfondus, un tādējādi tos var optimāli kombinēt, un to arī vajadzētu darīt. No Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem 44 miljardi euro tiks piešķirti prioritātēm, kas noteiktas pētniecības un inovācijas stratēģijās par pārdomātu specializāciju. Reģioni Čehijā, Slovākijā, Spānijā, Somijā un Zviedrijā atbalstu savas tērauda rūpniecības modernizācijai ir noteikuši par vienu no prioritātēm. Sadarbība starp reģioniem ar tēraudu saistītās prioritārās jomās dod iespēju apmainīties ar pieredzi attiecībā uz politikām un jaunām tehnoloģijām. Integrētais Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskais plāns, ar ko Komisija nāca klajā 2015. gada oktobrī, palīdz esošo pētniecības un inovāciju atbalstu un politikas aktivitātes koncentrēt energoefektivitātes jomā, piemēram, ar finansiālā atbalsta un regulatīvo pasākumu pilnvērtīgāku izmantošanu.
- Programma “Apvārsnis 2020” un Eiropas strukturālie un investīciju fondi sniedz palīdzību tērauda nozarei, pētniecības institūtiem un citām ieinteresētajām personām, lai tie varētu izstrādāt pamattehnoloģijas resursu efektīvas lietošanas un energoefektivitātes jomā visā vērtības pievienošanas ķēdē. Modernizāciju tērauda nozarē atbalsta arī Eiropas Ogļu un tērauda pētniecības fonds, kas ik gadu piešķir vairāk nekā 50 miljonus euro. Šajā ziņā labi piemēri ir projekts par tērauda ražošanu ar īpaši zemu CO₂ emisiju (*ULCOS*) un tā sekojumprojekti, kā arī publiskās un privātās partnerības *SPIRE*⁹ ietvaros finansētie projekti.
- Izmantojot Eiropas Inovācijas partnerību izejvielu jomā, nozare sadarbojas ar attiecīgām ieinteresētām personām ES, valsts un reģionālā mērogā, lai paātrinātu inovācijas, kas nodrošina drošu un ilgtspējīgu apgādi ar pirmreizējām un otrreizējām izejvielām.

Ieguldījums cilvēkos

Eiropas tērauda nozares modernizācija nozīmē ieguldīšanu cilvēkos un nodarbinātības iespēju palielināšanu.

Eiropa kā sociālā tirgus ekonomika nevar un arī nevēlas konkurēt ar zemām algām vai arvien sliktākiem darba apstākļiem un sociālajiem standartiem. Eiropai ir jākonkurē, balstoties uz inovācijām, progresīvām tehnoloģijām, augstākās pakāpes kvalitāti un ražošanas efektivitāti. Lai to panāktu, ir nepieciešami cilvēki ar izcilām prasmēm. Modernas un konkurētspējīgas tērauda rūpniecības izveide, ekspluatācija un uzturēšana ir iespējama vienīgi ar kvalificētu

⁹ *Sustainable Process Industry through Resource and Energy Efficiency* (“Efektīva resursu izmantošana un energoefektivitāte ilgtspējīgā pārstrādes nozarē”).

darbaspēku. Svarīgs ES parasto metālu rūpniecības resurss ir rūpnieciskās zinātnības un kvalificēta darbaspēka, it īpaši gados jaunu darbinieku, saglabāšana. Tādēļ nepieciešamība ieguldīt cilvēkresursos būs viena no prioritātēm topošajā Jaunu prasmju un darbavietu programmā, no kuras iegūs daudzas ekonomikas nozares, tostarp tērauda nozare.

Atsevišķos gadījumos strukturālās izmaiņas var izraisīt darbavietu zudumu. Tas rada nopietnas sociālas sekas attiecīgajam strādājošajiem, viņu ģimenēm un reģionam, kurā viņi dzīvo. Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonds (EGF) var piešķirt līdzfinansējumu līdz pat 60 % apmērā no tādu aktīvu darba tirgus pasākumu izmaksu kopsummas, ar kuriem paredzēts lielapjoma atlaišanas gadījumā palīdzēt strādājošajiem atrast jaunu darbavietu. Parasto metālu nozarē jau aptuveni 5000 strādājošo ir saņēmuši EGF palīdzību, un dalībvalstīm ir iespēja pieprasīt no ES papildu palīdzību šajā jomā.

Ir svarīgi atbalstīt strādājošos un vietējo ekonomiku, ko skar darbības pārcelšana lielā apmērā. Šajā nolūkā ES ir izstrādājusi instrumentus, ar kuriem paredzēts atbalstīt strādājošo nodarbināmību un mazināt pārstrukturēšanas negatīvās sociālās sekas. ES kvalitātes sistēma pārmaiņu un pārstrukturēšanas prognozēšanai¹⁰ var palīdzēt vienot komercsabiedrības, strādājošos un viņu pārstāvjus, sociālos partnerus, kā arī valstu un reģionālās iestādes un tādējādi panākt, ka pārmaiņas un pārstrukturēšana tiek pārvaldītas taisnīgi un sociāli atbildīgi. Komisija iesaistīs sociālos partnerus, izmantojot attiecīgās Eiropas sociālā dialoga komitejas, izstrādājot un īstenojot nepieciešamos pasākumus, piemēram, plānojot vajadzības pēc darbavietām un prasmēm, kā arī pasākumus, kas veicina iekšējo un ārējo mobilitāti.

Strādājošo informēšana un uzklaustīšana attiecīgajā komercsabiedrībā un visas Eiropas mērogā situācijās, kad aktuāli kļūst pārvalstiski jautājumi, ir izšķiroši svarīga arī problēmu risināšanā, konfliktu neitralizēšanā un paraugprakses izstrādāšanā, sagaidot pārmaiņas un pienācīgi sagatavojot un vadot pārstrukturēšanu. Tādēļ ir svarīgi, lai dalībvalstis un attiecīgās ieinteresētās personas pilnīgi īstenotu un izmantotu ES sniegtās iespējas¹¹, lai tās spētu risināt tērauda nozares problēmas.

ES ir gatava atbalstīt arī plašākus dalībvalstu centienus īstenot aktīvu darba tirgus politiku, kuras mērķis ir nodrošināt bezdarbniekiem prasmes un kvalifikāciju, kas viņiem ir nepieciešama, lai atgrieztos darba tirgū. Komisija 2015. gadā iesniedza priekšlikumu par to, kā uzlabot atbalstu ilgtermiņa bezdarbniekiem un aktīvu darba tirgus politiku padarīt iedarbīgāku. Eiropas Sociālais fonds ir piešķīris 27 miljardus euro pasākumiem izglītības, apmācības un mūžizglītības jomās. Tiek lēsts, ka līdz 2023. gadam vairāk nekā 10 miljoni bezdarbnieku saņems atbalstu no ESF un 2,9 miljoni cilvēku iegūs kvalifikāciju, pateicoties ESF atbalstam. Strādājošie, kurus ietekmē pārstrukturēšana, varētu kvalificēties

¹⁰ COM(2013) 882.

¹¹ Direktīva 2009/38/EK par to, kā izveidot Eiropas Uzņēmumu padomi vai procedūru darbinieku informēšanai un uzklaustīšanai Kopienas mēroga uzņēmumos un Kopienas mēroga uzņēmumu grupās, Direktīva 2002/14/EK, ar ko izveido vispārēju sistēmu darbinieku informēšanai un uzklaustīšanai Eiropas Kopienā, Direktīva 2001/23/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz darbinieku tiesību aizsardzību uzņēmumu, uzņēmējiesabiedrību vai uzņēmumu vai uzņēmējiesabiedrību daļu īpašnieka maiņas gadījumā, 1998. gada 20. jūlija Direktīva 98/59/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz kolektīvo atlaišanu.

profesionālajai apmācībai, pārkvalifikācijai un prasmju uzlabošanai, izmantojot Eiropas Sociālā fonda atbalstu reģionālo un valsts mēroga darbības programmu ietvaros. Turklāt par ieguldījumiem prasmēs var saņemt finansējumu no Eiropas Stratēģisko investīciju fonda.

Mūsdienīga konkurences politika spēcīgai Eiropas tērauda nozarei

Konkurences politika ir svarīgs elements, ar ko var atbalstīt Eiropas tērauda ražotāju ilgtermiņa konkurētspēju. Komisija mudina dalībvalstis optimāli izmantot modernizēto ES valsts atbalsta regulējumu, pielāgojot atbalstu katras attiecīgās valsts apstākļiem, prioritātēm un ierobežojumiem, kā tas paredzēts jaunajā regulējumā.

Lai starptautiskā mērogā Eiropas ražotājiem nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus, Komisija darbojas gan daudzpusējo attiecību jomā – ESAO un PTO ietvaros, gan divpusējo attiecību jomā, izmantojot brīvās tirdzniecības nolīgumus. Tā strādā pie tā, lai panāktu lielāku pārredzamību attiecībā uz visām subsīdijām, pie apspriešanas mehānisma un disciplinējošiem noteikumiem attiecībā uz aizliegumu sniegt neierobežotus galvojumus un pārstrukturēšanas atbalstu maksātnešpējīgām komercsabiedrībām, kas ir visvairāk kropļojošie subsīdiju veidi. Izšķiroši svarīgs šai pieejai ir Eiropas Parlamenta un Padomes atbalsts.

ES valsts atbalsta noteikumi nepieļauj, ka iekšējā tirgū notiktu sacensība par subsīdijām, un tie veicina taisnīgu attieksmi pret efektīviem ražotājiem, kuri pārstrukturējas par saviem līdzekļiem. Valsts atbalsta noteikumi ir pamatīgi modernizēti. Tie pieļauj atbalstu efektīvu un ražīgu tērauda ražotāju konkurētspējai pasaules mērogā. Dalībvalstīm pēc iespējas labāk ir jāizmanto šis jaunais regulējums, lai atbalstītu tērauda nozari. Konkrētāk:

- vairāk varētu atbalstīt pārrobežu rūpniecības pētījumus vai visas Eiropas interesēm atbilstošus tehnoloģijas projektus (*IPCEI*);
- valsts atbalsta noteikumi par pētniecību, attīstību un inovāciju dod iespēju sniegt publiskā sektora atbalstu intensīvo elektroenerģijas lietotāju motivēšanai izstrādāt inovatīvus risinājumus, piemēram, oglekļa dioksīda uztveršanas un izmantošanas tehnoloģijas, lai tādējādi mazinātu atšķirības no tirdzniecības partneriem privātā sektora ieguldījumu izmaksu ziņā. Par dažiem šā atbalsta veidiem Komisijai nav jāziņo. Komisija ir gatava palīdzēt valstu iestādēm ātri apzināt šādus atbalsta pasākumus;
- attiecībā uz enerģijas izmaksām, kas jāsedz energoietilpīgām nozarēm, dalībvalstis tiek mudinātas kompensēt netiešās finansēšanas izmaksas atjaunīgo energoresursu enerģijas atbalsta shēmu ietvaros.

Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) vadlīnijas ļauj dalībvalstīm konkrētos apstākļos kompensēt augstākas elektroenerģijas izmaksas, kas jāsedz dažām energoietilpīgām nozarēm saskaņā ar ETS noteikumiem par elektroenerģijas ražotājiem (netiešās ETS izmaksas). Komisijas priekšlikumā par ETS reformu dalībvalstis tiek mudinātas izmantot šo iespēju. Komisija ir arī gatava pēc atsevišķu komercsabiedrību pieprasījuma nekavējoties sniegt papildu skaidrojumus par ilgtermiņa enerģijas piegādes līgumu novērtēšanu konkurences kontekstā.

Konkurētspējīgākas enerģijas cenas ES dalībvalstīs

Pastiprināti centieni veicināt energoefektivitāti un konkurētspējīgas enerģijas cenas ir būtiski svarīgi energoietilpīgo nozaru konkurētspējai un ilgtspējai.

Ņemot vērā neseno enerģijas cenu kritumu, enerģijas izmaksas ir kļuvušas par mazāk nozīmīgu daļu no ražošanas izmaksām. Enerģijas vairumtirdzniecības cenas, kas rada priekšstatu par enerģijas cenām, kuras maksā energoietilpīgās nozares, ir sasniegušas līdz šim zemāko līmeni, kas salīdzināms ar viszemāko līmeni, kāds sasniegts pēdējā desmitgadē vai pēc ekonomikas krīzes.¹² Tomēr Eiropas mērogā tās joprojām atšķiras, kas bieži izskaidrojams ar nodokļiem un nodevām, kas ietilpst dalībvalstu kompetencē. Attiecīgo enerģijas cenu atšķirības salīdzinājumā ar tirdzniecības partneriem joprojām pastāv, tomēr pēdējo mēnešu laikā tās ir attīstījušās labvēlīgi, īpaši attiecībā pret ASV. Starptautiskā mērogā enerģijas cenas ir pietuvinājušās, un šķiet, ka cenu atšķirības sasniedz pirmskrīzes līmeni¹³.

Tomēr enerģijas cenas ir ļoti svārstīgas, un tās varētu atkal pieaugt. Lai tās ierobežotu, Eiropai ir jāierobežo enerģijas patēriņš, tai skaitā jāveicina savas rūpniecības energoefektivitāte un konkurētspējīgas enerģijas cenas, izmantojot vienotā tirgus potenciālu un reģionālo sadarbību. Lai atbalstītu šos mērķus, Komisija drīz nāks klajā ar vairākām iniciatīvām Enerģētikas savienības ietvaros, piemēram, priekšlikumiem par elektroenerģijas tirgus modeli un pārvaldību, atjaunīgo energoresursu enerģiju un energoefektivitāti. Ar pārskatu par enerģijas cenām un izmaksām, ko Komisija plāno iesniegt 2016. gada vasarā, tiks novērtēta arī elektroenerģijas cenu paredzamība laikposmā, kad energoietilpīgās nozares veic lielus kapitālieguldījumus energoefektīvās un CO₂ emisijas ziņā efektīvās tehnoloģijās, un papildus veicināta pārredzamības uzlabošana un izpratne par enerģijas izmaksām. Dažādas ES finansējuma iespējas, piemēram, ESIF un Eiropas strukturālie un investīciju fondi, atbalsta energoefektivitāti. Piemēram, laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam Eiropas strukturālie un investīciju fondi ES rūpniecības nozaru energoefektivitātei, videi draudzīgiem ražošanas procesiem un resursu efektivitātei sniegs atbalstu 5,7 miljardu euro apmērā.

Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas pārskatīšana

Inovācijas var līdzēt tērauda nozarei saglabāt konkurētspēju un pielāgoties jaunajiem klimata pārmaiņu izraisītajiem apstākļiem.

¹² Gāzes cenas pašlaik ir zemākās pēdējo sešu gadu laikā (13 €/MWh). Elektroenerģijas cenas ir kritušas kopš augstākā līmeņa, kas tika sasniegts 2012. gadā (66 €/MWh). Tagad tās ir sasniegušas viszemāko līmeni pēdējo divpadsmit gadu laikā (30 €/MWh). Arī ogļu cenas, kas ir svarīgas tērauda nozarei, dažu pēdējo gadu laikā ir ievērojami samazinājušās, un 2016. gada sākumā tās veidoja mazāk nekā pusi no cenas pirms pieciem gadiem. Visbeidzot, naftas cenas nesen sasniedza zemāko līmeni 12 gados.

¹³ Tagad gāzes cenas ES ir divreiz (2,1 reize 2016. gada janvārī un februārī), nevis četrreiz lielākas par cenām ASV, kā tas bija 2012. gadā. ES elektroenerģijas cenas pašlaik ir par apmēram 60–70 % augstākas nekā ASV, nevis divas reizes augstākas, kā tas bija 2012. gadā. Savukārt Japānā gāzes cenas pašlaik ir nedaudz augstākas nekā ES (2016. gadā – 1,1 reizes), bet elektroenerģijas cenas 1,8 reizes pārsniedz ES cenas.

Mazākas oglekļa emisijas izmaksas, kuru iemesls ir mazāk vērienīga klimata politika, joprojām vairāku trešo valstu ražotājiem rada negodīgas konkurences priekšrocības attiecībā pret konkurentiem Eiropā. Lai gan Parīzes nolīgums ir pagrieziena punkts, kas raida skaidru signālu ieguldītājiem, komersantiem un politikas veidotājiem, ka pasaules mēroga pāreja uz tīru enerģiju turpināsies, joprojām pastāv neizdevīgu konkurences apstākļu risks. Tādēļ Komisija priekšlikumā par ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas¹⁴ pārskatīšanu ierosina, ka bezmaksas kvotas tiktu sadalītas tādā veidā, ka energoietilpīgās rūpniecības nozares, tostarp tērauda rūpniecība, saņemtu atbilstošu atbalstu un turpinātu pienācīgi novērtēt tos, kuriem ir vislabākie rādītāji. Eiropas Padomes stratēģiskais lēmums saglabāt bezmaksas kvotu režīmu arī pēc 2020. gada un ierosinātie noteikumi par oglekļa emisiju pašlaik nodrošina pareizu līdzsvaru. Par šo priekšlikumu pašlaik notiek sarunas parastās likumdošanas procedūras ietvaros, un Komisija aicina ES likumdevējus pēc iespējas ātrāk izskatīt un pieņemt parastajā likumdošanas procedūrā emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas reformu un apliecina gatavību sniegt nepieciešamo papildinformāciju.

Lai atbalstītu ieguldījumus inovācijās, piemēram, oglekļa dioksīda uztveršanas un izmantošanas tehnoloģiju projektos, tiek ierosināts no 2021. gada šim nolūkam rezervēt aptuveni 400 miljonus emisijas kvotu. Turklāt vēl 50 miljoni neattiecinātu kvotu par 2013.–2020. gadu (kas citādi tiktu ieskaitītas tirgus stabilitātes rezervē) tiks rezervētas tam, lai nodrošinātu, ka Inovācijas fonds var uzsākt darbību pirms 2021. gada un finansēt projektus, ar kuriem paredzēts atbalstīt jaunu, revolucionāru tehnoloģiju ieviešanu rūpniecībā.

Noslēgtais loks: aprites ekonomika

Izejvielu otrreizējā pārstrādē ir jāsamazina ražošanas izmaksas un ietekme uz vidi. Tas pavērs jaunas iespējas komercdarbībai, sekmēs produktu attīstīšanu un radīs jaunas darbavietas.

Tērauda lūžņus pašlaik izmanto gandrīz puse no ES primārajām tērauda ražotnēm, un tādējādi ES ir pasaulē vadošā loma tērauda otrreizējā pārstrādē. Ražošana no metāllūžņiem veicina ražotāju neatkarību no izejmateriālu importa. Tā kā lielākā daļa no pārstrādāta tērauda ražošanas izmaksām ir ražotāju izmaksas par melnajiem metāllūžņiem, uzlabots ES metāllūžņu tirgus palielina šādas ražošanas konkurētspēju. Kopš atkritumu beigu stadijas kritēriju pieņemšanas attiecībā uz dzelzs un tērauda lūžņiem (2011. gadā) tie ir veicinājuši lielāku pieprasījumu pēc pārstrādāta tērauda.

Ar aprites ekonomikas tiesību aktu paketi Komisija ierosina palielināt pārstrādāto atkritumu īpatsvaru, ieviest būvniecības un nojaukšanas atkritumu šķirošanas sistēmas un uzlabot ražotāja paplašinātas atbildības shēmu darbību. Komisija izstrādās mērķtiecīgas vadlīnijas par demontāžas vietu izmantošanu un atvieglos atkritumu pārvadāšanu starp dalībvalstīm. Ar šiem pasākumiem ir jāpalielina piegādes kanālu efektivitāte un jāpalīdz izveidot patiesu vienoto tirgu otrreizējām izejvielām.

Turklāt aprites ekonomikas pakete ietver vairākus pasākumus, kuru nolūks ir motivēt inovatīvu rūpniecības procesu ieviešanu. Piemēram, rūpniecības simbioze dod iespēju vienas

¹⁴ COM(2015) 337.

nozares atkritumus vai blakusproduktus lietot kā izejvielas citā nozarē un šajā procesā radīt jaunas tirgus iespējas. Ar šo paketi tiks stimulēti minētie procesi, un tādējādi tiks palielināta rūpniecisko procesu materiālefektivitāte un energoefektivitāte un nodrošināta izmaksām atbilstoša konkurētspēja, atvieglējot tādu blakusproduktu kā tērauda izdedži valorizāciju, nevis uzspiežot augstas likvidēšanas izmaksas. Cits piemērs ir domnas izplūdes gāzu satura lietošana ar oglekļa dioksīda uztveršanas un izmantošanas palīdzību.

Tomēr ES veic arī nozīmīgus pasākumus, lai palielinātu pārredzamību pasaules izejvielu tirgos un saistītajos atvasinājumu tirgos, it īpaši tādu kritiski svarīgu izejvielu tirgos, kuriem piemīt liels risks, ka piedāvājums nebūs pietiekams.

3. SECINĀJUMI

Eiropas tērauda nozare saskaras ar vairākām smagām problēmām, kuras pastiprina ražošanas jaudas pārpalikums pasaulē, straujš eksporta pieaugums un līdz šim nepieredzēta negodīgas tirdzniecības prakses izplatība. Komisijai šīs problēmas ir zināmas, tādēļ tā strauji un mērķtiecīgi rīkojas vairākās politikas jomās. Lai gan pati nozare ir atbildīga par pielāgošanos un inovāciju ieviešanu, lai ilgtspējīgi atrisinātu šīs problēmas, Eiropas Savienība un tās dalībvalstis šos centienus var atbalstīt, nodrošinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus, veicinot ieguldījumus, it īpaši kvalificētā darbaspēkā, un radot labvēlīgu komercdarbības vidi. Šajā sakarā īpaši svarīga ir strukturēta un regulāra apriešanās ar visām ieinteresētajām personām, tai skaitā vietējā līmenī.

Komisija rīkojas ar noteiktību, reaģējot uz negodīgu tirdzniecības praksi, kuras cēlonis ir pasaulē pastāvošais ražošanas jaudas pārpalikums. Papildus pašreizējiem rekordapjomā īstenotajiem tirdzniecības aizsardzības pasākumiem, tā izmantos arī papildu iespējas paātrināt šādu pasākumu apstiprināšanu. ES likumdevējiem būtu steidzami jāapstiprina Komisijas sagatavotais priekšlikums par tirdzniecības aizsardzības modernizāciju. Papildus tiks ierosinātas arī reformas, ar kurām paredzēts palielināt šo instrumentu iedarbīgumu. Komisija plāno ieviest arī tērauda izstrādājumu iepriekšējas uzraudzības sistēmu. Tomēr šiem papildu pasākumiem panākumi būs vienīgi tad, ja tos atbalstīs dalībvalstis, pārējās ES iestādes un struktūras un pati nozare un ja tās atbilstoši rīkosies.

Tērauda nozares ilgtermiņa problēmas neizzudīs. Ieguldījumu instrumentu klāsts un mērķtiecīga politika tādās jomās kā tirdzniecība, inovācijas, konkurence un Enerģētikas savienība palīdzēs tērauda nozarei konkurēt, pateicoties inovācijām, resursu efektivitātei, modernizācijai un reformām. Ir nepieciešams optimāli un ātri izmantot visus šos instrumentus, ko nodrošina Eiropas Savienība.

Visbeidzot, tērauda nozares modernizācija ir saistīta ar ieguldīšanu cilvēkos. Daudzi šajā jomā pieejamie instrumenti atrodas dalībvalstu pārziņā, tomēr Eiropas Savienība nodrošinās būtisku finansiālu un citādu atbalstu, tai skaitā izmantojot Eiropas Sociālo fondu un, ja kļūtu nepieciešams strauji samazināt darbvietu skaitu, Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu, kas atbalsta atlaisto strādājošo pārkvalificēšanu. Komisija par topošās Jaunu prasmju un darbavietu programmas mērķi izvirzīs kopīgu apņemšanos ieguldīt cilvēkos un viņu prasmēs – ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un sociālajiem partneriem.

Tērauda nozares pašreizējās problēmas ir smagas, tomēr tās ir iespējams pārvarēt, ja vien visas iesaistītās puses godprātīgi sadarbojas. Komisija turpinās rūpīgi uzraudzīt stāvokli

tērauda nozarē un ir gatava vajadzības gadījumā veikt papildu pasākumus, kā arī aicina dalībvalstis atbalstīt Eiropas kopīgos pasākumus un iniciatīvas, pienācīgāk apzinoties to steidzamību. Mēs nedrīkstam zaudēt laiku, ja vēlamies ilgtspējīgi saglabāt nodarbinātību un izaugsmi Eiropā.